

II. Rész.

Az októberi-novemberi események.

/1956.okt. 20.nov.4./

1./ Sopronban az októberi események történetét 1956. október hó 20-val kezdhethjük, amikor Roller Kálmán, a Főiskola akkori igazgatója tájékoztatta a két helyettesét /Dr. Magyar Jánost és Tuskó Ferencet/, a pártbizottság képviselőit /Strausz Józsefet és Gencsi Lászlót/, a Marxizmus Tanszék vezetőjét /Lovászi Gyulát/ és az idegen nyelvek vezető lektorát /Hegedüs Jánost/ az Oktatásügyi Minisztériumban tartott rektori értekezletről, amelyen értesült a szegedi és a budapesti egyetemi ifjuság megmozdulásáról és követeléseiről. Megemlítette, hogy ennek alapján Sopronban is be kell szüntetni az óralátogatók ellenőrzését, fakultatívá kell tenni a testnevelést és a fordítási tudók számára az orosz nyelvtanítást is, szűkíteni kell a marxizmus-leninizmus óraszámát, végül azt is, hogy a honvédelmi oktatás terén is lesznek változások. Aggályát fejezte ki aziránt, hogy az ifjuság Sopronban is meg fog mozdulni. Éberségre intett, nehogy az ifjuság tulságosan elragadtassa magát

2./ Az ifjuság megmozdulását megelőző héten pesti egyetemi hallgatók jártak Sopronban, akik arra igyekeztek rábírni a soproniakat, hogy az orosz nyelv és a marxizmus-leninizmus előadási óráit ne látogassák. Strausz József akkori pártbizottsági titkár tudomása szerint a bányász diákokthonokban visszautasították a kérést. Nagy László IV.évf. erdőmérnökhallgató szerint az erdőmérnökhallgatók sem fogadták el a felhívást.

3./ A soproni hallgatók a "Szabad Ifjuság"-ból értesültek a szegedi és a budapesti ifjuság megmozdulásáról. Ujvári Ferenc I. évf erdőmérnökhallgató /rövidítve:emh/ és Veres Pál IV.évf. emh. szerint a szegedi és a budapesti hallgatók kezdeményezésével való egyetértés gondolata hozott össze október 21-én a Dimitrov-téri diákokthonban egy kb. 30-40 főből álló gyűlést, amelynek összehívását csengetés jelezte.

Kertész István a Marxizmus-leninizmus Tanszék adjunktusa és Kocsis József IV.évf. földmérőmérnökhallgató /rövidítve: fmh./ MSzMP. hallgatói pártszervezeti titkár szerint a gyűlés szervezői Bartucz Ferenc és Lenchés Imre /azóta már végzett/ V. évf. emh, Bujdosó Alpár és Molnár Géza /azóta külföldre távozott/ III., ill. V. évf. emh., valamint Hun Béla bányamérnökhallgató /rövidítve: bmh./ voltak. Ujvári Ferenc emh. szerint Bujdosó Alpár nem szerepelt az előkészítő gyűlés részvevői között. Veres Pál és Nagy László IV. emh. tudomása szerint Hun Béla bmh. nem tartozott az előkészítő gyűlés szervezői közé. Ez utóbbi megállapítást Kocsis József IV.fmh. is magáévá tette a hallgatók magatartását felülvizsgáló bizottság tárgyalása alkalmával.

A gyűlésen kialakult elhatározások mintájául a szegedi hallgatók magatartása szolgált. Az ifjúság általunk fel nem deríthető képviselői tárgyaltak a napon Roller igazgatóval is a szándékukról és a követeléseik tárgyköréről.

4./ Az előkészítő gyűlés eredményeként okt. 22.-én hétfőn délután 3 órára a Sotex-kulturházban ifjúsági nagygyűlést hívtak össze.

Délelőtt folyamán az ifjúság szokatlanul viselkedett. Az óráközi szünetekben és a gyakorlatokon a "Szabad Ifjúság" c. lap sok példánya forgott a hallgatók kezén. A folyosókon és a tantermekben csoportokba verődve fennhangon olvasták azokat. Egyes hiányzó hallgatók, mint pl. Strausz József adjunktus szerint Bartucz Ferenc volt V.évf. emh., megfogalmazták a diákparlament elé terjesztendő követelések tervezetét, a Marxizmus-leninizmus Tanszéken Takács Jánosné gépiró segítségével stencilre gépelték, a Bányamérnöki Kar sokszorosító műhelyében Zambó János dékán tudta nélkül sokszorosították és a hallgatók között szétosztották.

5./ A nagygyűlés Roller Kálmán igazgató és Zambó János dékán tudomásával az Erdőmérnöki Főiskola, valamint a Bányamérnöki- és Földmérőmérnöki Kar hallgatóinak együttes rendezvényeként mutatkozott meg a nyilvánosság előtt. A gyűlés elnöksége az előkészítésekor megválasztott ideiglenes vezetőség tagjaiból állott, a három soproni kar részvételi arányának megfelelően. Az erdőmérnökhallgatók részéről Bujdosó Alpár III.évf., Molnár Géza és Bartucz Ferenc V. évf. emh képviselte az elnökségben az ifjúságot. Oktatók nem szerepeltek az elnökségben, de nagy számban jelentek meg a hallgatók között

elvegyülve. Dr. Farkas Vilmos docens, Herpay Imre adjunktus, Gencsi László adjunktus és Roxer Egon tanársegéd emlékezte szerint az oktatók Roller igazgató felhívására jelentek meg, hogy a jelenlétükkel mérséklőleg hassanak, és így elejét vegyék az esetleg meggondolatlan megnyilatkozásoknak.

6./ A gyűlés kimondotta a MEFESz megalakulását és a DISz szervezetből való kilépést, megválasztotta a MEFESz Ideiglenes Intézőbizottságát, követelte a Sopronban székelő felsőoktatási intézmények egyesítését. Csatlakozott szegedi és budapesti egyetemi ifjuság követeléseéhez, és rátért az ezek alapul vételével készített követelés-tervezet megvitatására. A követelések első csoportja országos és külpolitikai, a második csoportja speciálisan egyetemi ifjusági, a harmadik csoportja pedig soproni helyi jellegű igényeket sorolt fel, pontokba foglalva. A követeléseket, pontonkénti megvitatás útján kialakított megszövegezésben, szavazással fogadta el a diákszemélyiség. A gyűlés elé terjesztett, valamint az elfogadott pontokat tartalmazó sokszorosítottvány egy-egy példányát mellékeltek /1. és 2.sz. melléklet/

7./ Valamennyi követelés, a szocializmus építésének szándékától vezérelve, a ténylegesen illetve az ifjuság jóhiszemű tudomása szerint meglévő hibák kijavítását célozta. A becsületes szándék tartalmi és formai kifejezésre juttatásában azonban az ifjuság, akarva-nemakarva, az akkori közszellem hatása alatt állott. A szabad véleménynyilvánítás légkörében akadt egy-két nagyhangú megnyilatkozás is, de ennek ellenére a diákszemélyiségben semmiféle konkrét pártellenes vagy népi demokráciaellenes magatartást nem lehetett tapasztalni./"Igérjük a Pártnak, hogy cselekedetünkkel minden esetben a marxizmus-leninizmus elvei alapján a magyar nép mellett állunk s ellenséges hangot s ellenséges provokációt sorainkban nem türtünk meg" lásd a 2.sz. mellékletet 3. bekezdését/

Egyes személyek ellen azonban merült fel kifogás. A gyűlés bírálta Strausz József akkori egyetemi pártbizottsági titkár merevnek ítélt korábbi magatartását, és erre vonatkozóan megnyilatkozását kívánta. A párttitkár baráti hangon adott pártszerű magyarázata nem nyugtatta meg az ifjuságot, s az ifjuság a nemtetszését tüntető módon fejezte ki. Igényt tartott az ifjuság Sebestyén Gyula volt egyetemi függetlenített DISz titkár megnyilatkozására is. Nevezett fel szólalását az ifjuság viszonylag közömbösen vette tudomásul. A gyű-

lés tulfütött hangulatát nem tudta mérsékelni felszólalásával Horváth Ottó megyei DISz titkár és Kőhidi Róbert megyei pártbizottsági funkcionárius sem.

Az oktatók részéről több rövid felszólalás hangzott el. Hernesz Ferenc marxizmus-leninizmus tanszéki tanársegéd megállapította, hogy Strausz József párttitkár az alulról jött problémákat nem értette meg, a felülről jött instrukciókat pedig maradéktalanul helyesnek tartotta, és bármilyen jóhiszeműen is követte el az ilyen hibáit, le kellene mondania. Az egyik követelési ponttal kapcsolatosan javasolta, hogy a "polgári szabadságjogok" helyett "általános emberi szabadságjogok" kifejezést alkalmazzanak. Varmuzsa Ferenc marxizmus tanszéki tanársegéd Nagy Imre teljes rehabilitása és az ártatlanul elítélt politikai foglyok amnesztiája érdekében szólalt fel. Dr. Farkas Vilmos docens a halálbüntetés eltörlését követelő ponthoz hozzátenni javasolta a bírói függetlenség intézményes biztosítását. Kertész István marxizmus tanszéki adjunktus megállapította, hogy a gazdasági és társadalmi élet jelenségeit sok esetben dogmatikusan, eltorzítva ábrázolták, de okult a hibákból, most már világosan látja, hogy az igazság kritériuma a társadalomtudományokban is a gyakorlat, nem pedig tekintélyek kijelentései. Az önkritikát az ifjúság tetszéssel fogadta.

/Kertész István ma már az akkori felszólalása komoly hibájának tekinti, hogy a tömeghangulat befolyása alá került, és így nem figyelemzettette az ifjúságot, milyen veszélyek származhatnak a követelések eltulzásából./

8./ A diákszemélyiség ülésén a jegyzőkönyvet a hallgatóknak Kornya Lajos igazgatói irodavezető és Dr. Szenczy Willibald dékáni titkár által elfogadott kérésére, részen a hallgatók közvetlen kérésére Huber Károlyné, Szent-Istvány Aladárné, Nándorffy Nándorné, Tarnai Márta, Lipp Andrásné és Kornek Irma gyorsíró felváltva vezették. A gyorsírók a gépirásba áttett jegyzőkönyvet a MEFESz Ideiglenes Intézőbizottságának adták át. Sem gépirásos jegyzőkönyvet, sem az eredeti gyorsírási füzeteket nem sikerült felkutatnunk.

9./ A diákszemélyiség, ülése folyamán, táviratilag biztosította a budapesti egyetemi hallgatókat, hogy szolidaritást vállal velük. Továbbá elhatározta, hogy küldöttséget meneszt a veszprémi egyetem következő napra összehívott diákszemélyiségjébe.

A gyűlés után az Ideiglenes Intézőbizottság tagjai együtt maradtak, hogy a diákszemélyiség megbízása alapján letisztázzák és sokszorosítsák a követeléseket, a soproni üzemekben leendő terjesztés végett

10./ Este 11 óra körül az ifjuság a diákotthonokból a Főiskolára vonult. Az őrtüzek elnevezésű emlékművön gyújtott őrtüz mellett elénekelték a Himnuszot, a szózatot, majd a MEFESz intézőbizottság képviselője /Kertész István marxizmus tanszéki adjunktus szerint Bujdosó Alpár III.évf. emh/ emlékiratot olvasott fel az első világháború utáni nyugat-magyarországi harcokban elesett két soproni főiskolai hallgatóról. Ezekután a hallgatók rendben hazatértek a diákotthonokba.

11./ A diáksparlament által megszavazott követeléseket tartalmazó sokszorosítványok üzemi terjesztéséhez az ifjuság kedden, október 23-án 871-1-529/956.sz. alatt engedélyt kapott Sopron Városi Tanácsának Igazgatósági Osztályától, s az engedély alapján megkezdődött a sokszorosítványok terjesztése a város területén.

12./ A diáksparlament határozata alapján ugyanezen a napon, október 23-án kb. 40-45 hallgató utazott el autóbuszon Veszprémbe. Nagy László IV.é.emh-nak, a küldöttség egyik részvevőjének elmondása szerint megkésve, a diáksparlament berekesztése előtt mintegy 1 1/2 órával érkeztek meg az ottani egyetemre. Szerinte a veszprémi hallgatók követeléseiknek kialakításában a soproni követelések csak negyedrendű szerepet játszhattak, mivel ezekkel a tárgyalás sorrendje szerint csak a szegedi, miskolci és a budapesti követelések után foglalkoztak. Elismeri azonban, hogy a küldöttség, viszonylag nagy számánál fogva, hatással volt az értekezletre. Kertész István adjunktus szerint a küldöttség igen jelentős szerepet játszott az ottani diáksparlament munkájában. A "Magyarország" c. hetilap 1957. március 15-i számának 12. oldalán Lukács Imre megállapította, hogy a veszprémi egyetemi nagygyűlésen aránylag szelid 21 pontot terjesztettek be, de a soproni és miskolci egyetemek küldötteinek javaslatára nyílt ellenforradalmi 25 pontos követelést fogadtak el. Ezt az állítást azonban ilyen megfogalmazásban erősen túlzásnak kell tekinteni, mert a soproni diáksparlament által elfogadott követelésekkel, három pont kivételével, a soproni Városi Pártbizottság annak idején egyetértett.

13./Október 23-án, kedden délelőtt Budapestről értesítést kaptak a hallgatók, hogy a budapesti ifjuság a LEMP Központi Bizottságának VIII.ülése alkalmából kifejezésre kívánja juttatni szolidaritását a lengyelekkel, és ecélből délutánra felvonulást tervez. A

kezdeményezéshez csatlakozott a soproni egyetemi ifjúság is. A tervezett tüntetéssel, valamint a hallgatók közzétett követeléseivel kapcsolatos észrevételek közlése céljából a Városi Pártbizottság 5 tagja /Zárai Károly, Váralljai Jenő, Kertész István, Molnár István, Sógor Ferenc/ megjelent a Főiskolán székelő MEFESz Intézőbizottságnál. A Pártbizottság a tárgyalásba bevonta az egyetem állami vezetőit /Roller Kálmán igazgatót, Zambó János dékánt/ és egyes oktatóit is /Sébor János, Gyulay Zoltán, Dr. Falk Richárd egyetemi tanárokat, stb./

Záray Károly ez alkalommal közölte, hogy a Városi Pártbizottság az ifjúság követeléseit három pont Magyarország semlegessége, a varsói szerződésből való kilépés, az erdélyi magyar autonóm terület hovatartozásának felülvizsgálása kivételével elfogadja és támogatja. A délutáni felvonulásra nézve józanságra kérte az ifjúságot. A belügyminiszteri engedély megtagadásának közben ideérkezett híre bosszankodást okozott ugyan, mégis lényegében olyan álláspont alakult ki, hogy a tiltó rendelkezés fennmaradása esetén eltekintsenek a tüntetéstől. A tilalom feloldása után, délután 3 órakor, zárt, fegyvelmezett menetben, idegenek csatlakozásának kizárásával, megtörtént a felvonulás. "együtt a lengyelekkel" feliratu táblával a Tűztorony mögötti 48-as emlékműhöz vonultak, s annak néma megkoszorúzása után ismét fegyvelmezett menetben visszatértek az egyetemre.

14./ Ugyanaznap, október 23-án este 8 órakor hangzott el Gerő Ernő emlékezetes beszéde a rádióban. A beszéd meghallgatását senki sem szervezte meg, az tulnyomóan egyénileg történt. A beszéd tartalma elkeseredést váltott ki, fokozta az ifjúság hevültségét s a város lakosságának nyugtalanságát.

A beszéd elhangzása után a MEFESz Ideiglenes Intézőbizottság távbeszélő útján kérte a Városi Pártbizottságot, hogy a Gerő-beszéd következtében felmerült problémák tisztázása céljából küldje ki képviselőit a két diákotthonba. A kiment pártfunkcionáriusok /Hortobágyi János megyei titkár, Szabadszki Károly központi vezetőségi politikai munkatárs és Kertész István/ előtt felháborodásukat fejezték ki a MEFESz intézőbizottsági és más tagjai /Kertész István emlékezete szerint pl. Bujdosó Alpár és Hun Béla/ és kérdésekkel halmozták el őket a beszéddel kapcsolatban. A pártmegbizottak kb. éjjel 3 óráig maradtak a hallgatókkal a diákotthonban. A beszélgetések során telefonhír érkezett Budapestről a fegyveres harcok megkezdéséről. A

hir nem egyforma hatást váltott ki. Kertész István szerint ezt egyes MEFESz intézőbizottsági tagok /pl. Bujdosó Alpár/ nem vették tragikusan, mások azonban nagyon tartózkodóan fogadták a hirt. Abban azonban általában megegyeztek az ott jelenlévő hallgatók, hogy a fegyveres összeütközés kirobbanását a beszéd következményének tulajdonították. A pártmegbizottak és a MEFESz Intézőbizottság véleménye teljes mértékben megegyezett abban, hogy minden erővel meg kell védeni a város nyugalmát, meg kell akadályozni a szennvedélyek kitörését. Megállapodtak abban, hogy szorosan tartják egymással a kapcsolatot, kölcsönösen tájékoztatják egymást az eseményekről és egymás tudta nélkül intézkedést nem foganosítanak.

15./ Október 24-én /szerdán/ a Városi Pártbizottság reggel 7 órára értekezletre hívta össze az Erdőmérnöki Főiskola, valamint a Bányamérnöki Kar vezetőjét /Roller Kálmán, dr. Zambó Jánost/ továbbá egyes professzorait, mint pl. dr. Hornoch Antal, dr. Vendel Miklóst, dr. Falk Richárd egyetemi tanárt, Szilas Pál docenst, stb., valamint az ifjuság képviselőit. A megbeszélésen a Városi Pártbizottság képviselőjében megjelent Kertész István és Strausz József tájékoztatta a megjelenteket a budapesti fejleményekről, és javasolta, hogy a rendkívül nehéz helyzetben a tanári kar segítse elő az ifjuság józanságának megőrzését. A MEFESz Intézőbizottság ülésein vegyen részt az Erdőmérnöki Főiskola, valamint a Bányamérnöki- és Földmérőmérnöki Kar vezetője. Beleegyezésük nélkül a MEFESz Intézőbizottság ne hozhasson határozatokat. Megállapodtak abban, hogy a Főiskola, valamint a Bányamérnöki és Földmérőmérnöki Kar állami vezetői felelősséget vállalnak az általuk vezetett intézeten belül történektért a MEFESz Intézőbizottsággal együtt nem engedélyezik illetéktelen személyeknek az egyetem területére való belépését, biztosítják mindenféle tulzások elkerülését és továbbra is folytatják az oktatást. Ezt a megállapodást az intézetek igazgatója, ill. dékánja az adott körülmények között csak részben tudta betartani, jelentős mértékben azért mert az egyetemek és főiskolák hosszú időn át jól bevált kollektív vezetését az utóbbi években egyszemélyi vezetéssel váltották fel.

16./ A budapesti események fegyveres összeütközéssé alakulásáról az ifjuság zöme csak szerdán reggel szerzett tudomást. Egyhanguan követelték Gerő Ernő lemondását. Az oktatók az igazgató rendelkezésére meg akarták tartani ugyan az órákat, de a rendkívüli ese-

mények által keltett izgatott hangulatban a figyelmet az előadásokra fordítani és az ifjúságot az órákon való részvételre bírni már alig lehetett. Így a nap délelőttje a rádió hireinek figyelemmel kísérésevel telt el. Az izgalmat fokozta Nagy Imre előre jelzett, de csak órák múlva bekövetkezett beszédére való várakozás, majd a statáriumrendelet kihirdetése. Az erdőmérnökhallgatók /fegyvertelen/ őrséggel fogták körül a botanikus kertet, nehogy az ifjúság egyes hevesebb vérmérsékletű tagjai kimenjenek az utcára, különösen azokban a percekben, amikor az ablakokba kötelezően kitett rádió a "Bánk Bán"-ból közvetített részleteket.

A nap folyamán folytatták a hallgatók a követeléseik október 23-án megkezdett terjesztését. Ifjúsági küldöttségek keresték fel az egyes üzemeket, és felhívták a dolgozókat, csatlakozzanak az egyetemi ifjúság követeléseéhez.

17./ A budapesti események alakulása, különösen a szovjet csapatok felkérése és igénybevétele a rend helyreállítására az akkori soproni körülmények között nemcsak az egyetemi ifjúság önmérsékletének volt próbája, hanem a felfogásában és cselekedeteiben már kevésbé egységes városi lakosságé is. Egyes szélsőséges elemek egyetemistáknak adták ki magukat vagy rájuk hivatkozással igyekeztek a viszonylagos nyugalmat felborítani. Kertész István marxizmus tanszéki adjunktus szerint október 25-én a Városi Pártbizottság több üzemből és intézményből azt az értesítést kapta, hogy állítólagos egyetemisták követelték a vörös csillag és a vörös zászlók leszedését, a Fésűsfonalgyárban pedig a sztrájk megkezdését. A MEFESz Intézőbizottság a városi pártbizottságtól értesült a tudtán kívül történt cselekedetéről, de a Pártbizottságban a MEFESz Intézőbizottság iránti gyanu nem oszlott el. A Pártbizottságban az a vélemény alakult ki, hogy a legális MEFESz Intézőbizottság mellett, annak tudtával vagy tudta nélkül, létezik egy illegális bizottság is, amelynek tevékenysége ellenforradalmi jellegű, annak ellenére, hogy a tevékenysége nem nyilvánul meg vérengzésekben. A MEFESz Intézőbizottság viszont a Pártbizottságnak tulajdonította pl. azt, hogy október 25-én éjjel nem kapott telefonösszeköttetést Budapesttel. Az ideges hangulatban a gyanura alkalmat adó okok mindinkább bizalmatlanná tették egymás iránt a két szerv tagjait s a bizalmatlanság egy-két nap múlva az együttműködés megszakadására vezetett.

18./ A pártirányítás hatásfoka főleg a budapesti események következtében-egyre csekélyebbé vált a város üzemeiben, közigazgatási szerveiben, és fegyveres testületeiben, általában a városi közvélemény alakításában és a rend fenntartásában. A helyzet kiéleződésének napján, október 26-án /pénteken/ a Városi Pártbizottság a hallgatók rendfenntartó szolgálatot fegyvertelenül ellátó /őrségi/ tagjainak segítségével még nyugalomra tudta inteni a tereken, illetve az üzemek előtt csoportosuló - főként fiatalokból álló munkásokat, és ennek során pl. felozlatta az Autógyárhoz tartozó, kalapáccsal és feszítővassal felszerelt ifjummunkáscsoportot.

Ugyanaznap azonban a szovjet emlékmű ledöntését már nem sikerült megakadályozni. A MEFESz részéről motorkerékpárral odaérkezett Nagy László IV.évf. emh tiltakozását a hirtelen összeverődött többszáz főből álló tömeg nem vette figyelembe. Nagy László a közbelépésének sikertelenségét bejelentette a rendőrségen. Az emlékmű ledöntésben egyetemi hallgatók nem vettek részt.

Az üzemekben, hivatalokban és egyéb intézményekben a munkabeszüntetés egyre nagyobb méreteket öltött. Október 26-ára már a legtöbb üzem leállt vagy a nem dolgozás mértéke egyértelművé vált a sztrájkkkal. A munkabeszüntetés gyors elterjedése annak tulajdonítható, hogy az általános politikai helyzet és az ifjúságnak a dolgozók számára tetszetős követelése miatt a vállalatok eddigi vezetése meggyengült, illetve a vezetés jobbra tolódott el s ez lehetővé tette, hogy a követeléseket magukévá tevő munkástömegek sztrájkokkal kívánják elérni a követelések teljesítését.

19./ Kb. okt. 26-tól kezdődően egyre növekvő feladatot jelentett a budapesti lakosságnak szánt, Sopron felé irányított külföldi vörös kereszties szállítmányok /ruhanemű, élelmiszer, gyógyszer/ átvétele, átrakása, raktározása, illetve elszállítása Budapestre. Az átrakás eleinte a határon, a határőrség ellenőrzése mellett történt. Később már az országhatáron való átrakás nélkül közvetlenül Sopronba, a Főiskola kertjébe hozták be a külföldi gépkocsik a vörös kereszties holmit. Innen a ruhaneműt és a gyógyszereket tantermekbe, az élelmiszereket a tornaterembe rakták be a hallgatók, majd egyes önként jelentkezett középiskolai tanulók is. A gyógyszereket a kórházból kiküldött gyógyszerészek vették át és csoportosították továbbszállításához. A vörös kereszties gépkocsik sem kezdetben, sem később nem hoztak

Sopronba tudomásunk szerint fegyvert, lőszeret vagy más hadi anyagot. Külföldi újságírók és riporterek azonban jöttek be.

20./ A központi párt- és állami vezetés meggyengült illetve erőtlén állapotában a helyi közigazgatási és rendészeti szervek nem tudtak rugalmasan alkalmazkodni az új, nehezen áttekinthető és bizonytalan kimenetelűnek látszó helyzethez. Viszont a rend, a fegyelem és a jogrend fenntartását, valamint a közellátás zavartalanságának további biztosítását ugyszólván mindenki elengedhetetlen követelménynek tartotta. Kellett, hogy ebben valamely testület vezetőszerepet töltsön be, a város területére kiterjedően. Az október 26-ra kialakult helyi körülmények között csak a soproni lakosság megszervezésére és megtartására. Az egyetemi ifjúság a politikai célkitűzéseivel, valamint döntő többségének higgadt magatartásával és a város lakosságával hagyományosan ápolt jóviszony következtében megnyerte ezt a bizalmat. A Magyar Dolgozók Pártja, az üzemi munkásság és a fegyveres testületek nem szerezték meg a helyi főhatalmat, így ennek birtokosává az adott körülmények között az egyetemi illetve főiskolai ifjúság vált, anélkül, hogy a vezetőszerepe illetve az ezzel együtt járó hatalma megalapozásához fegyvert vett volna a kezébe.

21./ Az ifjúság meg akart felelni a belé helyezett bizalomnak s érezte azt a nagy felelőséget, amely a rend fenntartása és a közélelmezés zavartalanságának biztosítása terén, vezető szerepe miatt reá hárul. Ezért a rendőrségi és határőrségi szervekkel együtt ügyeltek a város és a környék nyugalma, önként jelentkeztek a sztrájk alatt is működő közművek munkáshiányának pótlására, fizikai munkát végeztek a malmokban, a kenyérgyárban, ha kellett kiszolgáltak a népboltokban, s általában mindenütt előzékenyen és udvariasan segítettek ahol arra szükség volt. Az ifjúság széleskörű aktivitásának és vezetőszerepe erősödésének láttára egyre nagyobb számban keresték fel a vállalatok távbeszélőn vagy kiküldöttek útján a MEFESz Intézőbizottságot, hogy a felmerült problémák megoldására nézve határozatokat kérjenek.

22./ A rendkívüli és zürzavaros helyzetből adódó, s egyre sokasodó tennivaló meghaladta a sokrétű feladatokra fel nem készült

és szervezetenként sem rendezett egyetemi ifjúság teljesítőképességét. Az ifjúság nem vehette át a város igazgatási, gazdasági és rendészeti szerveinek korábbi feladatait, sem az üzemek, intézmények vezetését. Szükségessé vált tehát gondoskodni a helyi közigazgatás, valamint a vállalatok, hivatalok irányításának az adott körülményekhez igazodó új, ideiglenes rendjéről és szervezetéről. Ennek kialakítása az adott helyzetben együtt járt azzal a követelménnyel, hogy az új vezetők, a dolgozók választás útján kifejezett bizalma alapján lássák el a feladatukat. Ilyen megfontolás hozta létre a soproni Nemzeti Tanácsot és a SZOT. felhívására megalakítani kezdett munkástanácsokat. Október 26-án felkérte a MEFESz Intézőbizottság az összes soproni üzemeket, hatóságokat és hivatalokat, hogy demokratikus alapon válasznak küldötteket a következő napon tartandó gyűlésre, amely megfogja választani a soproni Ideiglenes Nemzeti Tanácsot.

23./ Október 27-én, szombaton, délelőtt a Sotex kulturházban kb. 400 fő üzem stb. gyűlt össze az Ideiglenes Nemzeti Tanács megválasztása céljából. Az értekezlet a MEFESz Intézőbizottság vezette. A megalakítandó tanács feladatát abban jelölte meg, hogy az a meglévő gazdasági apparátust segítse, irányítsa és reá támaszkodva biztosítsa a város rendjét, nyugalmát és gazdasági ellátását. Javasolta, hogy minden vállalat, hatóság és hivatal demokratikus módon válaszon munkástanácsot, az illető szervezet vezetésének ellenőrzése és a Nemzeti Tanács határozatainak végrehajtásának biztosítása érdekében. Ezután a küldöttek megválasztották az eredetileg kb. 30 tagból állónak gondolt Ideiglenes Nemzeti Tanácsot, amelyben képviselőt kapott a Határőrség és a Rendőrség is.

24./ Az Ideiglenes Nemzeti Tanács tagjainak megválasztása tekintetében a MEFESz semmiféle nyomást nem gyakorolt a kiküldöttekre, csupán azt kérte, hogy az értekezlet során bővített létszámkereteken belül olyan személyeket válasszanak meg, akik iránt az egyes üzemek, intézmények, stb. dolgozóinak többsége bizalommal van. /Ha ennek ellenére jobboldali elemek is kerültek be a tanácsba, az annak tulajdonítható, hogy az üzemek és egyéb intézmények a zürzavaros helyzetben nem tudták eléggé körültekintően kiválasztani a tanácsválasztó küldötteiket./

Az Ideiglenes Nemzeti Tanács tagjai az Erdőmérnöki Főiskola s a Bányamérnöki és Földmérőmérnöki kar részéről Sébor János és Gyulai Zoltán egyetemi tanár volt. Richter Richard docens Bognár Dezső elvtársat is javasolta a Nemzeti Tanácsba. /Bognár Dezső korábban városi tanácselnök, ill. M.D.P. párttitkár, éppen azokban a napokban érkezett vissza Sopronba, a budapesti Pártfőiskoláról./ A gyűlés többsége először egyetértett Bognár Dezső elvtársnak az Ideiglenes Nemzeti Tanácsba történő megválasztására irányuló javaslattal, de az egyik küldött éles felszólalása után amikor már a küldöttmegbízással nem rendelkező egyetemi oktatók és hallgatók nem szavazhattak a Bognár Dezső megválasztása ellen szavazók többségre jutottak. Az Ideiglenes Nemzeti Tanácsba bekerült többek között Katona Sándor rendőrszázados és Géczy Ferenc határvadász-őrnagy is, és a Tanácsban mindketten működtek.

25./ Az Ideiglenes Nemzeti Tanács megalakulása után, az ifjuság nevében működő MEFESz Intézőbizottság igyekezett megállapítani a saját hatáskörében maradó teendőket, a Nemzeti Tanácssal való együttműködés módját keresni és az eddig rendszertelenül, tervszerületlenül végzett működését szervezettebbé tenni. Ennek első lépéseként az ideiglenes MEFESz Intézőbizottság helyébe új intézőbizottságot választott. Az új intézőbizottság tagjai az erdőmérnökhallgatók részéről Bujdosó Alpár, Bozó János, Ujvári Ferenc, Apt Kamill, stb, voltak.

26./ Az Erdőmérnöki Főiskola, valamint a Bányamérnöki és a Földmérőmérnöki Kar segédoktatói október 27-én délelőtt összegyűlt segédoktatói megállapították, hogy nem eléggé tájékozottak a hallgatók tevékenysége felől, s Klima Imre, Teszárs Géza és Ágfalvi Imre adjunktusok személyében három összekötőt küldtek a MEFESz Intézőbizottsághoz azzal a szándékkal, hogy a kifáradt hallgatókat józan megfontolással támogassák.

27./ Az Erdőmérnöki Főiskola Tanácsa október 27-én este ülést tartott, amelyen részt vettek a Bányamérnöki és Földmérőmérnöki Kar tanárai is.

Az ülésen Roller Kálmán akkori igazgató felvetette a bizalmi kérdést a Főiskola vezetősége iránt. A tanári kar egyhanguan bizalmat szavazott mind az igazgatónak, mind Dr. Magyar

János igazgatóhelyettesnek, mind Tuskó Ferenc igazgatóhelyettesnek. /Dr. Magyar János október 23-án délelőtt Budapestre utazott a MTA Agrárostyálától kapott két kutatói álláshely betöltésével kapcsolatos tárgyalás céljából, és csak október 31-ről nov. 1-re virradó éjszaka tudott hazaérkezni.

A Roller igazgató vezetésével megtartott egyesített tanácsülés egyhangu állást foglalt a mellett, hogy szükségesnek tartja a Sopronban székelő felsőoktatási intézmények Soproni Műszaki Egyetemmé történő egyesítését.

A tanári kar a soproni egyetemi ifjuság okt.22.-től hozott határozatait magáévá tette, majd pontokba foglalva kifejtette a politikai állásfoglalását. Ennek mintájául egy sillabusz szolgált, amely valószínűleg a budapesti MEFESz-től származott. Roller igazgató pontról-pontra ismertette annak tartalmát, a jelenlevő oktatók megvitatták és viszonylag kevés módosítással elfogadták. Az így kialakult állásfoglalás írásban rögzítésével a tanácsülés dr. Farkas Vilmos docenst bizta meg, aki a két példányban készült gépirásos szöveget a sillabusszal együtt, okt. 28-án Roller igazgatónak adta át. A gépirásos szöveg egyik példánya minden bizonnyal a MEFESz Intézőbizottsághoz került, mert az "Egyetemi Tanács" aláírással megjelent röplap /lásd 3.sz. melléklet/ dr. Farkas Vilmos emlékezete szerint kevés eltéréssel megegyezett a Tanács állásfoglalását tartalmazó szöveggel.

A tanácsülés jegyzőkönyvét Huber Károlyné vezette gyorírásban. A gyorsírásból áttétel nem készült. Az eredeti feljegyzést tartalmazó füzet már nincsen meg.

28./ Okt. 28-án a MEFESz Intézőbizottság csoportokat alakított az ügyintézés megosztása és ezzel az elnökség részletkérdésektől való mentesítése érdekében. Ilyen csoportok voltak a gazdasági, szállítási, üzemi, vidéki, híradó és a rendészeti csoport. Roller igazgató mindegyik csoporthoz osztott be oktatókat is, hogy tapasztaltságukkal és higgadságukkal segítsék elő az intézkedések józan megfontoltságát.

29./ Az ügyintézés megosztását részletesen szabályozó ügyrend nem készült. A munkamegosztást inkább a néhány napi működés alakította ki. Eszerint az egyes csoportok a következő feladatokat végezték.

30./ A gazdasági csoport, a város gazdasági igazga-

tásának megbénulása után, a közéletmezés folyamatosságának és a közüzemek működésének biztosításával kapcsolatos teendőket látta el. A 23-24 szakaszban már említett Ideiglenes Nemzeti Tanács megalakulása után ezt a feladatot a Tanács gazdasági apparátusa vette át. Ezután csupán a külföldi vöröskeresztes szállítmányok átvétele, tárolása és Budapestre történő továbbítása vált a feladattá. Ez a csoport látta el a Budapest-i lakosság részére vidékről szekerekkel behozott élelmiszerek /gabona, burgonya, hus/ továbbítását is.

A vöröskeresztes szállítmányok ruhaneműből, élelmiszerből és kisebb mennyiségben gyógyszerből állottak. Ezeknek a határon történt átvételénél az Erdőmérnöki Főiskola oktatói közül Gereben Gábor tanársegéd, a gyógyszerekkel kapcsolatosan pedig a Kórház részéről néhány esetben dr. Szedenik József, dr. Greiner Antal és dr. Bártfai Mihály orvosok működtek közre. Az átvett küldemények befelé irányításában Láng László adjunktus és Kéky Gyula aspiráns segédkezett. A Főiskolára behozott küldeményeknek tantermekben és a tornateremben történő raktározását a ruhaneműekre és az élelmiszerekre nézve a Főiskola oktatói közül Nemky Ernő egyetemi tanár és Tanka Sándor adjunktus irányította, a fizikai végrehajtó munkát pedig hallgatók és középiskolai tanulók végezték. A gyógyszerek szakszerű rendezését és az életmentés szempontjából legfontosabb gyógyszereknek Budapestre történő sürgős továbbküldésre való előkészítését az orvosok közül dr. Gábos Imre, a gyógyszerészek közül Liptai Tibor, Válint Erzsébet, Molnár Gyula és Satori Éva látták el állandó jelleggel, a többi gyógyszerész pedig munkaidő után segédkezett.

Az orvosok és a gyógyszerészek Kisházi Jánosnénak, a városi Vöröskereszt szervezet titkárának a felkérésére és ezen túlmenően a beteg gyógyítása és az életmentés iránt érzett hivatásbeli kötelességből kifolyóan vettek részt az októberi eseményekben. A gyógyszerészek Nikolics Károly utján kifejezett véleménye szerint azok a diákok, akik fáradtságot nem kimélve a legfegyelmettebben, ugyyszólván végkimerülésig dolgoztak az ő irányításukkal, minden elismerést megérdemelnek.

A vöröskeresztes küldemények nyilvántartásba vételével és a velük kapcsolatos egyéb ügyviteli teendők ellátásával a Főiskola

oktatói közül Igmándy Zoltán, Herpay Imre, Vass Ferenc és Rónai Ferenc adjunktusok foglalkoztak.

31./ A gazdasági csoporttal egy szállítási csoport működött együtt, amely a szállítások lebonyolításához gondoskodott az üzemek által felajánlott gépkocsik kiállításáról, üzemanyaggal ellátásáról és javításáról. Ennél a csoportnál a Főiskola oktatói közül Sebestyén László adjunktus, Hreblay László tanársegéd, műszaki alkalmazottai közül pedig Kiss Jenő technikus működött közre.

A segédoktatóknak a szállítási csoporthoz történt beosztásakor a gépkocsik már a MEFESz Intézőbizottság rendelkezésére álltak, mert azokat egyes üzemek már korábban felajánlották vöröskezeses szállítmányok továbbítására.

/Azt, hogy a gépkocsik igénybevétele valóban felajánlás, nem pedig megrendelés alapján történt, bizonyítja a Győr-Sopron-megyei Döntőbizottságnak az 55127/1957. sz. határozata, amelyet azzal kapcsolatosan hozott, hogy az É.M. Győri Épületanyagfuvarozó Vállalat mint felperes, keresetet indított a Soproni Műszaki Egyetemi Karok ellen azoknak a fuvaroknak a díjáért, amelyeket annak idején a soproni MEFESz Intézőbizottság szervezett, de az egyetemi karok a fuvardíjak kifizetését a számla benyújtásakor megtagadták. Az említett döntőbizottság elutasította a felperes keresetét, mert:

"A Döntőbizottság a felperes által keresetéhez becsatolt fuvarlevelekből megállapította, hogy a fuvarlevélnek ez a része, amelyet a fuvaroztatónak kell kiállítani a fuvarozó megbízása céljából, tehát a megrendelő rész, egyik fuvarlevelén sincsen kiállítva. Ennek hiányában a Döntőbizottság álláspontja szerint felperes és alperes között a fuvarozásra nézve szerződés nem jött létre." Idézve a hiv. számú döntőbizottsági határozat indokolásából./

32./ Az üzemi csoport hallgatók révén kapcsolatot igyekezett teremteni az üzemekkel. Tájékoztatást adott a munkástanácsok megalakítása során felmerült problémákban a vállalatoknak és intézményeknek. Továbbá képviseltette a MEFESz-t a munkástanács-választó üzemi gyűléseken, hogy az értekezletek nyugodt légkörét biztosítsa. Irányító szerepében igyekezett érvényre juttatni az üzemi demokrácia elvét, oly módon, hogy az egyes vállalatok valamennyi dolgozója titkos szavazással válassza meg a munkástanácsba azokat a személyeket, akik a dolgozók bizalmát élvezik.

Az üzemekkel a kapcsolatot az események első hetében kizárólag a hallgatók tartották. Október 29-től kezdődően, Roller igazgató a szervezetszerűen megalakított üzemi csoporthoz beosztott dr. Farkas Vilmos és Kovács Illés docenst valamint dr. Szabó Ist-

ván könyvtárost. A Bányamérnöki Kar részéről három segédoktató és két hallgató kapott ide beosztást. Ehhez a csoporthoz irányította Roller igazgató a budapesti Pártfőiskoláról hazaérkezett Gunda Mihály adjunktust is, aki csak két napon /okt.30-31-én/ tartózkodott a csoportnál és segített higgadságra birni az üzemekből bejött néhány forrófejű dolgozót, akik a biztatást akarták kapni, hogy felléphessenek az üzemük egyes párttagjai ellen. /Gunda Mihály október 31-én délután visszautazott Budapestre. /A csoport munkájának irányítását dr. Farkas Vilmos látta el.

Október 30-án a MEFESz Intézőbizottság kb. 50-60 hallgatót bocsátot a csoport rendelkezésére az üzemekkel való kapcsolat tartására, két nap mulva azonban más beosztás adott nekik. Ezért a továbbiakban még olyan alkalmakkor is nehezen tudott a csoport hallgatókat küldeni az üzemekbe, amikor az üzemek kifejezetten kérték a MEFESz megbizottakat a munkástanács választásokra, s több alkalommal kénytelen volt Végvári János bányamérnökhallgató, a csoport egyik belső munkatársa kimenni az üzemekbe.

Kertész István marxizmus tanszéki adjunktus, a soproni üzemekben 1957. tavaszán tartott előadásait követő beszélgetések során azt az értesülést szerezte, hogy a munkástanácsválasztások több üzemben pl. a Vasöntödében és az Asztalosárugyárban nem a fentebb leírt elvek szerint mentek végbe a gyakorlatban. Ennek a kérdésnek a tisztázása érdekében dr. Magyar János igazgatóhelyettes 1957. június 18-án kiküldötte a két üzembe Gencsi László és Herpay Imre illetve Strausz József és Gunda Mihály adjunktusokat.

Gencsi László és Herpay Imre adjunktusok a Vasöntödében megállapították, hogy ott az első munkástanácsválasztás Gáspár SzOT titkár ilyen irányú felhívása alapján már okt. 27-én megtörtént. A választást Csordás ÜB titkár vezette. A MEFESz küldöttei a választáson részt vettek, de a küldöttek nem gyakoroltak befolyást a megválasztott személyekre vonatkozóan, és pártellenes megnyilatkozások sem hangzottak el.

Strausz József és Gunda Mihály adjunktusoknak az Asztalosárugyárban folytatott vizsgálata szerint a munkástanácsválasztáson két hallgató jelent meg, akik a választást az üzemvezetőség tiltakozása ellenére csak az egyik műszak dolgozóinak jelenlétében tartották meg. Arra nézve, hogy a munkástanácsstagok személy szerinti kiválasztása tekintetében a hallgatók igyekeztek-e nyomást gyakorolni, a megkérdezett Révai Antal alapszervezeti párttitkár és Trokszler MSZMP intézőbizottsági tag nem tudott nyilatkozni. A választás pontos időpontjára nem emlékeztek, de az minden bizonnyal az októberi események első hetében volt, mert a második héten már egy műszakban sem folyt a gyárban munka.

A munkásválasztások során másutt is fordulhattak elő hibák, főként az események első felében, de az üzemi csoporthoz beosztott oktatók tudomása szerint a csoportból kiküldött és a választás lefolyásáról utólag beszámolt hallgatók egyetlen esetben sem sértettek meg az üzemi demokrácia elvét.

33./ A vidéki csoport feladata az volt, hogy a környező községek lakosságával és üzemivel kapcsolatot építsen ki, tájékoztató-jék a problémáik felől, tájékoztassa őket az ifjúság magatartása felől, ismertesse az ifjúság követeléseit és azok számára megnyerje támogatásukat, szorgalmazza a rend és a nyugalom minden erővel történő biztosítását, elősegítse a vidéki üzemekben a munkástanácsok demokratikus megalakítását, egyes községekben a községi tanácsok helyébe ideiglenes nemzeti tanácsok létrehozását, a nemzetőrségek megalakítását, szorgalmazza a termény-, anyagraktárak és általában a közvagyon őriztetését, valamint az őszi mezőgazdasági munkák zavartalan elvégzését. /Lásd a 4.sz. melléklet./

Ebben a csoportban az Erdőmérnöki Főiskola oktatói közül Tompa Károly adjunktus és Kiss László tanársegédet, egyéb alkalmazottai közül Hárs László diákokthoni igazgatót osztották be. A Bányamérnöki Kartól két adjunktus működött itt. A csoporthoz sok, névszerint már fel nem sorolható hallgató tartozott, akik gépkocsival jártak ki a környéki falvakba, egy alkalommal eljutottak Kapuvárig is. A községekben többnyire már megalakult az ideiglenes nemzeti tanács, amikor a hallgatók odaérkeztek.

34./ A hiradó csoport feladata rádió h iranyag összegyűjtése erről a MEFESz Intézőbizottság állandó tájékoztatása, a városi hangos h iradók anyaggal való ellátása, külföldi riporterek és ujságrók fogadása és tájékoztatása, valamint röplapok nyomtatása volt.

A rádió-h iranyag rendszeresebb gyűjtése október 26.-án kezdődött meg s ekkor még csak Rácz József V. évf. emh működött itt egy-két hallgató társával. A többi csoportok megalakulásakor a h iradószolgálat is kibővült szervezetileg és ide is osztottak be oktatókat. A csoport tagjai a Főiskola Részéről Hegedüs János lektor, Csapodi István tanársegéd, Medveczky Lajos lektor, Nándorffy Nándorné gépiró és Hirczy Béla IV.é. emh a feleségével együtt voltak.

Időszakosan itt tevékenykedett Martos András és Csanády Etele tanársegéd, valamint Rácz József erdőmérnökhallgató és egy éjszakán Roxer Egon tanársegéd is. A szerelő és karbantartó munkát Kocsis István adjunktus és Kollár Ferenc a Bánya- és Földmérőmérnöki Karhoz tartozó adjunktus, a gépirői munkákat pedig nagyrészt Mészáros Anna és Szentistványi Aladárné az Erdőmérnöki Főiskola alkalmazottai végezték.

Hegedüs János, a csoport vezetője a MEFESz Intézőbizottság megbízásából és nevében kiadományozta a nyomdai sokszorosításra szánt szövegeket, továbbá tolmácsolt a külföldi újságírók és riporterek fogadása alkalmával és egyes esetekben fogadta is őket.

Tolmácsként működött még Medveczky Lajos, Nándorffy Nándorné, Zalán Zoltánné, egyes esetekben tolmácsolt a MTA Geodéziai Kutatóintézetéhez tartozó Szádeczky Kardos Gyula, és az utolsó napokban egy Albert nevű tanár is.

Csapody István azt a feladatot kapta, hogy a rádió hiranyagot a rádiózőktől gyűjtse össze, és értelmes megszövegezésben folyamatosan bocsássa a MEFESz Intézőbizottság rendelkezésére, továbbá a csoporttól kikerülő szövegeket stiláris és helyesírási szempontból nézze át.

A híradócsoport a főiskolai pártbizottság helyiségeiben rendezkedett be. A híreket négy rádió-vevőkészüléken hallgatták, amelyek közül kettőhöz Kollár Ferenc geofizikai tanszéki adjunktus fülhallgatót kapcsolt, hogy az egymás mellett elhelyezett készülékek ne zavarják egymást. Hallgatták Budapestet, Miskolcot, Győr, Szabad Európa, London, Moszkva, Amerikahangja, Belgrád, Bratislava és Bécs adását. Egy speciálisan rövidhullámu vevőkészüléket is hoztak be, a Szabadságharcos Szövetségtől. Csanády Etele szerint ezt a készüléket a csoport nem használta, mert nem volt rajta névvel megírt skála, és a rádióző nem tudhatta, hogy mely állomást hallgat.

Csanády Etele Kocsis Istvántól hallotta, hogy felmerült a gondolata egy rövidhullámu adókészülék létesítésének, amelyhez Kollár Ferenc Csanádyt és Kocsist akarta munkatársnak megnyerni. Csanády és Kocsis egyaránt megtagadta a közreműködést, így a szándék nem valósult meg. Nem tudtuk kideríteni, hogy Kollár szerzett-e a Katonai Tanszéktől rövidhullámu adó-vevő készüléket, de az biztos, hogy a híradócsoport a fontosabb rádióhíreket hangszalagra vette fel. Erre a célra két magnetofon készüléket használtak,

amelyek egyike a Szakszervezet, a másik Hirczy Béla emh. tulajdona volt. A Szakszervezet magnetofonja nov. 4-én elveszett, Hirczy magnetofonja pedig nov.3. után Baranyai Józsefnek, az erdővédelmi kísérleti állomás vezetőjének szobájába került. Bizonyára Hirczy vitte oda, biztosabb helyre, mert a részletre vett készülék vételára még nem volt letörlesztve. A készüléket a nyugatra távozott hallgató édesapja kb. nov. végén hazavitte.

Németh János tanár, a Liszt Ferenc kulturház egyik alkalmazottja szerint, aki a kulturház hangosbemondóját szokta kezelni, a MEFESz Intézőbizottság október 23-án vette át a hangos bemondót és azt nov.4-én délután 1 óráig használta, 4-5 óra időtartalom kivételével, ekkor /ez kb. október 31-én történetett/ egy vidéki fiatalokból álló csoport kerítette hatalmába. Okt.23-tól kezdve kb. 4 napon át csak egy hangszórón, a kulturházban elhelyezetten, mondták be a híreket a hallgatók. Azután elhozták a Ruhagyár erősítőjét és a mikrofonhoz a város több pontján /Lenin köruton, Sztálin téren stb./ is szereltek fel hangszórót. A bemondásra szánt szöveget mindig a MEFESz bélyegzőjével ellátott, küldöncök útján eljuttatott irásokból olvasták fel. Új h iranyag érkezéséig az előbbit ismételték. Az Ideiglenes Nemzeti Tanács megalakulása után a MEFESz és a Tanács együttesen láttamozott szövegét olvasták fel.

Csapody István tanársegéd tudomása szerint azoknak a külföldi ujságíróknak, akik Sopronban a hiradócsoporthoz bejöttek, információszerzésen kívül más céljuk nem volt. Nem tapasztalta, hogy felbujtó szándékkal jöttek volna, vagy rá akarták volna bírni a hiradócsoportot általuk megadott hírek közlésére. A riporterek csináltak néhány mutatósna k ígérkező felvételt a fülhallgatós rádiózókról, Televíziós felvételt készítettek a botanikus kertben parkirózó autókról. Hoztak magukkal külföldi ujságokat, /Presse, Arbeiter Zeitung/, amelyeket részben a hallgatók között, részben a városi lakosság körében osztottak szét.

Csapody István tudomása szerint egyetlen esetben fordult elő, hogy külföldről kifejezetten propagandairatok jöttek be. Két 30-35 év körüli orosz emigráns férfi hozta azokat. Pravda-fejlapos, cirill betűs röplapok voltak, és orosz verseket tar-

talmazó antológia. Kiosztva nem lettek. Kertész István marxizmus tanszéki adjunktus szerint a verses könyvben a költemények után utmutatást lehetett találni a szovjet hatalom megdöntésére. A propagandairatokat 1957. február havában a soproni nyomozó hatóság vitte el.

A MEFESz Intézőbizottság által nyomtattatott rölapokat és a megrendelőlapokat a Soproni Nyomdából elszállította a rendőrség, így a nyomda nem tudott adni egyetlen példányt sem a jelen beszámoló munkához. A mellékelt példányokat Gunda Mihály adjunktus a rendőrségtől szerezte be.

35./ A rendészeti csoport feladata a város rendjének és nyugalmának a fenntartása, továbbá az egyetemi, ill. főiskolai ifjúság által ellátott vezetőszerp határozottságának és folyamatosságának alátámasztása volt. A rendészeti csoport csak a többi csoportok megalakításakor vált határozottan megkülönböztethető szervezeti résszé, de már október 23-án megkezdődött az egyetemi ill. főiskolai ifjúság részvétele a rend fenntartásában, az akkor megalakított fegyvertelen hallgatói őrség révén.

36./ A hallgatói őrség október 23-án, a lengyelek iránti szimpátia tüntetés alkalmával biztosította a felvonulás rendjét és idegenek csatlakozásának kizárását, majd este és éjszaka ellenőrizte a hallgatók bennmaradását a diákotthonokban. A budapesti fegyveres harcok megkezdése után a MEFESz Ideiglenes Intézőbizottsága számszerűen megerősítette az őrséget, amely a Városi Pártbizottság kérésére segítséget nyújtott a város nyugalmának megőrzésében. Az őrség tagjai kizárólag hallgatók a Városi Pártbizottság tagjaival együtt éjszakánként végigjárták a város egyes részeit és ennek során ellenőrizték a diákotthonokat is. Október 26-án nyugalomra intették a tereken és az územek előtt csoportosuló munkásfiatalokat. Ugyanezen a napon Nagy László IV. é. emh, Bartucz Ferenc V.é.emh, Gacsi Vendel V.é.emh. mint a hallgatói őrség tagjai igyekeztek megakadályozni a szovjet emlékmű ledöntését.

37./ A magyaróvári véres fegyveres összetűzés kb. október 25-én ideérkezett hírére fontolgtatni kezdte a fegyvertelen egyetemi illetve főiskolai ifjúság, hogy az egyre feszülteb-

bé váló helyzetben nem kell-e Sopronban tartani hasonló eset előfordulásától. Ugy vélték a hallgatók, hogy ennek érdekében be kell vonni a fegyvereket az államvédelmi hatóság tagjaitól, valamint a polgári lakosságtól. Ilyen meggondolás alapján történt Sopronban, a rendőrség egyetértésével és közreműködésével, a fegyverek összeszedése, többek között a Városi Pártbizottság tagjaitól és a vadász-fegyverek tulajdonosaitól is. Az államvédelmi hatóság tagjainak a fegyvereit a rendőrség vette el.

A Városi Pártbizottság személyi fegyverei bevonásának a körülményeit nem tudtuk kellő részletességgel és egyértelműen megállapítani, mert az abban szerepet játszott hallgatók jelenleg külföldön tartózkodnak. Tényként megállapítható, hogy a városi és a járási pártapparátus dolgozói október 28-án együtt voltak a Párt Sztálin téri épületében s ez alkalommal MEFESz-hallgatók és rendőrhatósági közegek bevonták a Pártbizottság tagjainak személyi fegyvereit. Zárai Károly városi pártbizottsági titkár szerint a fegyverek elvételében a Rendőrség részéről Katona Sándor akkori rendőrkapitány és Szalai fhdgy. működött közre. A jelenvolt 13. pártfunkcionáriust az épület elé állított hallgatói őrség a nap folyamán gátolta mozgási szabadságában. Az őrség csak este, a fegyverek bevonása után, bizonyos idő elteltével, engedte meg az épület elhagyását. Az őrség tagjai közül csak Benkő Géza V.é.emh. nevét sikerült megállapítanunk. Az őrség visszavonása felől a MEFESz Intézőbizottság elnöke, Bujdosó Alpár III.é.emh. akkor intézkedett, amikor Gyulai Zoltán egyetemi tanár személyesen kért tőle felvilágosítást, igaz-e az a dr. Takács Endrétől az Ideiglenes Nemzeti Tanács elnökétől hozzá érkezett telefonhír, hogy Bognár Dezső volt városi tanácselnököt a MEFESz őrizetbe vette. Bujdosó Alpár sajnálatos tévedésnek minősítette a pártfunkcionáriusok kiengedésének elhuzódását és intézkedett a mozgási szabadságuk korlátozásának megszüntetése iránt.

Záray Károly városi pártbizottsági titkár szerint a fogvatartás arra az időre szólt, amíg közülük két kiküldött nem tisztázza a fogvatartás okát a MEFESz Intézőbizottsággal. Ő és a járási titkár ment ki a MEFESz Intézőbizottsághoz. Itt Záray Károly szerint Bujdosó Alpár azt mondta, azért tartóztatták le őket, mert jelentés érkezett, hogy a Pártbizottság az ÁVH. szerveivel fegyveres támadásra készül a MEFESz ellen. Ennek megcáfolása után, Záray Károly szerint

a MEFESz részéről tettek még fel több kérdést az eddigi pártvezetési módszerek megváltoztatására vonatkozóan. Ennek során a két pártbizottsági titkár állást foglalt amellest, hogy ha nem követelnek tőlük eltérést a marxizmus-leninizmus elveitől, úgy készek minden esetben tárgyalni. A MEFESz Intézőbizottság tagjai pedig biztosították a pártbizottsági titkárokat arról, hogy ők is a szocializmus ügye mellett vannak s nem kívánnak tőlük olyasmit, ami a párt ügyét nem segitene elő. Roller Kálmán igazgató azt tanácsolta nekik, hogy három-négy napig ne hagyják el a lakásukat.

A vadászpuskákat és céllövő fegyvereket a hallgatók szedték össze a városban, és azokat a Főiskola vadászati gyűjteményében helyezték el. Ugyanide adták le a hallgatók és az oktatók a saját vadászfegyvereiket is, kb. okt. 28-29-én.

38./ A szovjet emlékmű ledöntésének bekövetkezte azt bizonyította, hogy annak időpontjában /október 26-án/ a rendőrség, a hallgatóság és a párt rendfenntartó képessége nem volt annyira hatékony, hogy a feszült tömeghangulat hirtelen fellobbanásának ellenállni tudott volna. Megmutatta azt is, hogy az egyetemi ifjúság a rendbontó elemekkel szemben nem képes pusztán az erkölcsi tekintélyére támaszkodva fenntartani a rendet, és megtartani a kibontakozó vezetésének határozottságát. A rend, a nyugalom és a vezetés szilárdságának biztosítása érdekében, továbbá azért, hogy az ifjúság ilyen irányu eltökéltsége külsőleg is kifejezésre jusson, szükségesnek látszott, hogy a bizottsági őrszolgálatot az ifjúság rendészeti szervei a rendőrséggel együttműködve lássák el. Így alakult ki az egyetemi hallgatókkal megerősített rendőrrjárőrszolgálat /1 rendőr + 1 hallgató; 2 rendőr + 2 hallgató; stb./ Az együttes járőrszolgálatot a hallgatók először fegyvertelenül, majd a rendőrségtől és a határőrségtől kapott fegyverekkel látták el.

39./ A hallgatói őrség a növekedő követelményeknek megfelelően szervezetileg is megerősödött. A MEFESz vezetésének október 28-án történt erőteljes széttagolása alkalmával a rendészeti tevékenység irányítása külön csoport, a rendészeti csoport hatáskörébe került. Visi Emil erdőmérnök szerint aki szintén itt működött több napon át s jelenleg a soproni Fűrészüzem vezetőjének helyettese a csoportnál Baranyai József, a soproni erdővédelmi kísérleti állomás volt vezetője, a Főiskola oktatói közül Sziklay Oszkár adjunktus és

Szy Ferenc adjunktus tevékenykedett. Visi Emil, Perlaky Ferenc adjunktus nevét említette, hozzátéve azt, hogy ő egy-két nap múlva háttérbe szorult. /Visi Emil 1955/56 tanévben még tanársegédként, Baranyai József pedig adjunktusként dolgozott az Erdőmérnöki Főiskolán./

40./ A biztonsági őrszolgálat fegyveres megerősítésének szükségességét alátámasztotta a kőhidai rabok október 28-i kitörési kísérlete, továbbá egyes szélső jobboldali elemek izgatása a kifogásolható magatartásának tekintett pártfunkcionáriusok felelősségre vonására, végül számolni kellett azzal is, hogy az országhatáron át fognak beszivárogni rendbontó, zavart keltő elemek.

41./ Annak jellemzésére, hogy milyen veszélyek is fenyegettek a város közbiztonságát, különös említést érdemel a kőhidai fegyintézetben elhelyezett rabok /kb. 650 fő/ fellázadása.

Október 28-án, vasárnap egy filmelőadás után a rabok nem voltak hajlandók visszamenni a cellájukba, és kitörési kísérletet hajtottak végre, amelyet az őrség csak fegyverrel tudott visszaverni.

A rabok azt követelték, hogy bocsássák őket mint politikai foglyokat szabadon, különben felgyújtják a fegyintézetet és kitörnek. Szabadonbocsátásukig tuszként visszatartják Nagy József főhadnagy fegyintézeti parancsnokot és Tóth Tibor bányamérnökhallgatót. A MEFESz részéről még több hallgató igyekezett segítséget nyújtani a rend fenntartásában.

A válságos helyzet rendezésére a MEFESz Intézőbizottság dr. Farkas Vilmos egyetemi docenst kérte fel. A soproni Ideiglenes Nemzeti Tanács Baranyai Lászlót, a Járási Ügyészség pedig dr. Wennesz Gyula ügyészt küldte ki. A bizottság október 29-én reggel ment Kőhidára. A rabok a két tuzst ekkorra kiengedték, de a fegyvertelen fegyőröket pajzsként maguk előtt tartották a börtön keskeny folyósóin, amikor a fegyveres fegyőrök vissza akarták kényszeríteni őket celláikba.

A rabok küldöttség útján közölték a bizottsággal, hogy a szabadonbocsátásukat követelik a óránként kb. 30 rab ügye legyen felülvizsgálva. A követelések teljesítése felborította volna a város nyugalmát, a bizottság elutasító magatartása pedig a rabok kitörését okozta volna. Mivel az állásfoglalás elől kitérni és tovább bizonyta-

lankodni nem lehetett, dr. Farkas Vilmos kijelentette a rabok képviselői előtt, hogy ügyeiket a bizottság a törvényes előírások szerint felül fogja vizsgálni és az arra jogosultak szabadonbocsátására a soproni Ideiglenes Nemzeti Tanácsnak előterjesztést fog tenni. Tudomására hozta a raboknak, hogy a bizottság csak akkor kezdi meg a működését, ha minden rab visszatér a cellájába. Ha pedig újabb kitörést kísérelnek meg, ezt minden erővel meg fogja akadályoztatni. Ezért a fegyintézet parancsnoka utján riadókézsültséget rendelt el.

A rabok megtorpantak és visszatértek celláikba. A bizottság megkezdte az ügyek egyenkénti felülvizsgálatát. Okt. 29-én, 30-án és nov. 2-án tartott a bizottság helyszíni tárgyalást, s ez alatt összesen 13 rab szabadonbocsátására hozott javaslatot. A felülvizsgált ügyekben a bizottság az Ügyészség írásbeli, részben pedig rádióán közölt szóbeli utasítását követte. De még ezután is előfordult, hogy a rabok ismét elhagyták a celláikat és a tömegbe verődve követelődtek. Csak okt. 31-én, egy fegyintézeti tiszt, Hoós László hadnagy halálos balesete árán következett be, hogy minden fegyenc bezárt cellaajtó mögé került, noha ezt már okt. 29-én a felülvizsgálat megkezdésének feltételeként kötötte ki dr. Farkas Vilmos. Ezután már a fegyházban viszonylagos nyugalom volt.

42./ A hallgatók rendészeti tevékenységének megerősítéséhez szükségesnek mutatkozott fegyverek megszerzése nehézségekbe ütközött. Baranyai József, a soproni erdővédelmi kísérleti állomás volt vezetője, október 30-án megbizta Visi Emil erdőmérnököt, hogy próbáljon a Magyar-utcában székelő Szabadságharcos Szövetségtől szerezni fegyvereket. Itt fegyver már nem volt, néhány száz darab töltényt, egy nyujtott sávós rádióvevőt, távbeszélő vezetékét és készülékeket azonban tudtak adni.

43./ Visi Emil emlékezete szerint október 31-én a Főiskola kapujánál már fegyveres őrség állt, s a kapun belül is mozogtak hallgatók a néphadsereg felszerelésének megfelelő típusu hadipuskával, géppisztollyal és pisztollyal ellátva. Ugyanaznap Baranyai József Kópházára küldött Visi Emillel 10-15 fegyveres hallgatót, akik golyószóróval is el voltak látva, azzal a megbizással, hogy akadályozzák meg egy hír szerint Sopron felé tartó fegyveres fegyencsoport bejutását Sopronba és disszidálását. A várt csoportot a Fertő-tó partján a határőrök foqták el.

A Liszt Ferenc kulturházban elhelyezett hangosbemondónál okt. 31-ig fegyveres őrség nem volt, így e napon délelőtt megtörtént, hogy egy vidéki forrófejű fiatalokból álló csoport néhány órára hatalmába kerítette a hangos bemondót és azon át az egyetemi hallgatók mérsékelt vezetése ellen izgatott.

44./ Visi Emil szerint október 31-én este a kőhidai határőrsről raktári fegyvereket hoztak be a Főiskolára, a határőrséggel történt előzetes megállapodás alapján. A fegyvereket a főépület I. emeletére vitték fel.

45./ Október 31-én a MEFESz Intézőbizottság által nyomtatott röplapon közzétették a Csornai és Soproni Forradalmi Katonai Tanács megalakulását /lásd az 5.sz. melléklet/ A röplap szerint a Csornai és Soproni Határőrség a rend fenntartását, a lakosság személyi és vagyoni biztonságának megvédését a nemzetőrséggel, a rendőrséggel és a soproni egyetemistákkal karöltve látja el.

46./ Október 31-től kezdve egyre komolyabb rendészeti problémát jelentett a Budapestről jött, disszidálni szándékozó személyek nagy száma. A MEFESz Intézőbizottság a határőrséggel együtt úgy határozott, hogy a menekülőket nem engedik tovább Sopronból. A menekülők visszatérni nem akartak, a Rendőrség nem tudta valamenynyüket őrizetbe venni, a városban való összegyülekezésük pedig tovább nehezítette a rend fenntartását. Végül a menekülők áradata anynyira megnövekedett, hogy visszatartásuk csak egy-két napra sikerült.

47./ A rendészeti csoport kb. november 1-től kezdve egyre erősebben elzárkózott és önállósította magát. Ismeretlen személyek kezdtek a vezetőségben tevékenykedni. Fegyveresen őriztetett helyiségeibe csak a csoport vezetőjével kapott engedély alapján lehetett belépni. Simon János, a Műszaki Egyetem Katonai Tanszéke volt vezetőjének, Visi Emil erdőmérnöknek, Lődör Ferenc IV. évf. erdőmérnök-hallgatónak, stb. tudomása szerint a "Katonai tanács"-ként is emlegetett csoport vezetése egy "Pista bácsi"-nak nevezett személy kezébe került. A vezetőség szándékairól és a csoport szervezetének kialakításáról a MEFESz Intézőbizottságnak sem volt kellő tájékozódása. Ennek tulajdonítható, hogy az Intézőbizottság elnöke többnyire csak utólag, egyes megütközést keltő cselekedetek tudomására ju-

tásakor avatkozott be.

48./ A Marxizmus-leninizmus tanszék oktatói közül Lovászi Gyula adjunktust, Kertész István adjunktust, Papp István tanáregédet és a feleségét november 2-án, amikor nevezettek bejöttek a fizetésüket felvenni, a Főiskolán őrizetbe vették. Ez alkalommal "Pista bácsi" Kertész Istvánnak több kérdést tett fel, udvarias modorban. Az őrizetbevétel kb 2-3 órán át tartott. Bujdosó Alpár, a MEFESz Intézőbizottság elnöke személyesen szabadította ki az őrizetbe vett oktatókat s közben felháborodását fejezte ki "Pista bácsi" tulkapása miatt.

49./ A katonai csoport vezetője, valamint azok az erdőmérnök-hallgatók és oktatók, akik a csoport vezetésében közreműködni látszottak, külföldre távoztak, így nem tudjuk részletesen feltárni a csoport nov. 1-4 közötti tevékenységét, továbbá tisztázni azt, hogy kinek mi szerepe volt az ifjúság további felfegyverzésében és a szovjet erők elleni ellenállásra való készültségbe helyezésében. Ugy látszik azonban, hogy a rendészeti csoport katonai csoporttá alakulásától és elzárkózásától kezdve egyre inkább kicsuszott a vezetésnek ez a része az ifjúság és a melléjük delegált oktatók kezéből és ismeretlen, régi, kiszolgált katonatisztek kezébe került át, akik saját elgondolásuk és szándékaik szerint fegyverezték fel és szervezték meg az ifjúság fegyveres szolgálatra beosztott részét.

Dr. Haracsi Lajos egyetemi tanár és Dr. Farkas Vilmos docens emlékezte szerint a MEFESz Intézőbizottság elnöksége egységes álláspontot foglalt el abban a tekintetben, hogy a vezetés nem fogja átadni Nyugatról esetleg beszivárgó elemeknek, és bevonni sem fogja őket a vezetésbe. Ezt az elvet érvényesítette adott esetben pl. kb. nov. 2-án, amikor egy Apponyi nevű Belgiumból érkezett fiatalember kereste fel a MEFESz Intézőbizottságot, az utazásnak okát, módját azonban nem tudta kellőképpen megindokolni s ezért az Intézőbizottság őrizetbe vetette és a városból kitoloncoltatta. A rendészeti csoport irányítása tekintetében azonban az Intézőbizottság elnöksége nem érvényesítette kellő eréllyel az álláspontját.

50./ A Főiskola dolgozói Roller Kálmán igazgató által ismertett kormányrendelet alapján nov. 2-án titkos szavazással megválasztották az Erdőmérnöki Főiskola Forradalmi Tanácsát. A választógyűlés résztvevői a tanszékvezető oktatókból, valamint a segédoktatók, adminisztratív, műhelyi és hivatalsegédi dolgozók

küldötteiből álltak, névszerint: Roller Kálmán, dr. Magyar János, Tuskó Ferenc, Sébor János, Lámfalussy Sándor, Haracsi Lajos, Jablanczy Sándor, Winkler Oszkár, dr. Pallay Nándor, Kiss Ignác, dr. Farkas Vilmos, Adamovich László, Teszárs Géza, Klima Imre, Gencsi László, Kornya Lajos, Zilahy József, Pittner Jánosné, Szőke Anna, Nándorffy Nándorné, Burkert Ferenc, Király Ernő, Ruzsovics Ernő, Szabó Sándor.

A gyűlés a Tanács elnökévé Sébor János egyetemi tanárt, tagjaivá Stasney Albert és Roller Kálmán egyetemi tanárt, dr. Farkas Vilmos egyetemi docenst, Teszárs Géza, Klima Imre, és Ágfalvi Imre adjunktust, Szőke Anna és Pittner Jánosné adminisztratív dolgozót, Király Ernő műhelyi dolgozót, Szabó Sándor és Ruzsovics Ernő hivatalsegédet választotta meg.

A választás után értekezletre összeült főiskolai forradalmi tanács a feladatát abban látta, hogy a Főiskola állami vezetését működésében támogassa és ellenőrizze, a Bányamérnöki Kar közvetlenül megelődően megalakult forradalmi tanácsával együttműködésben kialakítandó szempontok szerint. A Főiskola Forradalmi Tanácsa állást foglalt amellett, hogy a személyzeti osztály tagjai és Strausz József adjunktus a főiskolai alkalmazottak többségének akkori megítélése szerint - kifogásolt magatartású dolgozók illetményét továbbra is kell folyósítani. Az esetleges zaklatásuk elkerülése végett azonban tanácsosnak tartotta, hogy az illetők egyelőre ne járjanak be a Főiskolára. Továbbá elhatározta a Tanács, hogy a személyzeti osztály által vezetett káderlapokat a nyugalom biztosítása érdekében egyelőre nem szabad nyilvánosságra hozni, s azokat a személyzeti osztály páncélszekrényében lezárva és lepecsételve kell tartani. A szekrény kulcsait az ülés résztvevőinek jelenlétében Sébor professzor átvette Tuskó Ferenc igazgatóhelyettestől és átadta Roller Kálmán igazgatónak.

51./ A Főiskola, valamint a Bányamérnöki és a Földmérőmérnöki Kar Tanácsa, a Bányamérnöki Kar épületében november 3.-án tartott együttes ülésben elhatározta, hogy a három felsőoktatási intézmény Soproni Műszaki Egyetemmel egyesül és az egyetem ideiglenes rektorává dr. Hornoch Antal egyetemi tanár javaslatára közfelkiáltással dr. Vendel Miklós egyetemi tanárt választja meg.

52./ Közvetlenül a tanácsülés után a Főiskola és a két kar

forradalmi tanácsai is együttes ülést tartottak és elhatározták, hogy támogatják az egyesített kari tanácsok határozatát oly módon, hogy hasonló állásfoglalásra kérik a Földművelésügyi Minisztérium és az Oktatásügyi Minisztérium forradalmi tanácsát. A Főiskola és a két kar forradalmi tanácsa több ülést nem tartott. Az ülésekről jegyzőkönyvet nem találunk.

53./ Nagy Imre november 4-én hajnalban elmondott drámai hangu rádióbeszéde után Sopronban kitört a pánik. Híresztelések terjedtek el, hogy Budapestet bombázzák, Győr és Komárom között ejtőernyősök szálltak le. Köztudomásu volt, hogy fegyveres erők vannak készenlétben a szovjet harckocsik Sopronba való bevonulásának megakadályozására, így valószínűnek látszott, hogy sor fog kerülni fegyveres összeütközésre. Simon Jánosnak, a Katonai Tanszék volt vezetőjének tudomása szerint a hangosbemondó felszólította a tartalékos tiszteket, vonuljanak be szolgálattételre.

A hangos bemondó szerepét nem sikerült kellőképpen tisztáznunk a pánik előidézésében, ill. fokozásában. Németh János tanár, a Liszt Ferenc kulturház egyik alkalmazottja szerint a hangos bemondó nov. 4-én du. 1 óráig a MEFESz kezében volt. Csapody István tanársegéd szerint november 4-én a MEFESz hiroadó csoportja már nem működött, így az oda beosztott oktatóknak és hallgatóknak nem lehetett szerepe a pánikkeltésben.

A pánikhangulat, főként a harci cselekményektől való félelem miatt megkezdődött a tömeges menekülés. Kb. délelőtt 11 órától kezdve autóbuszok vitték eleinte inkább csak a nőket és a gyermekeket, később már nagy számban a férfiakat is, a Bécsi-úton az országhatár felé./A Főiskola alkalmazottai közül a 6.sz. mellékletben felsorolt 23 oktató, 11 adminisztratív- és 7 kiegészítő dolgozó, összesen 41 személy lépte át az ország határát./

54./ A MEFESz Intézőbizottsága november 4-én a délelőtt folyamán átköltözött a Főiskoláról a Rákosi Mátyás-üdülő épületébe, majd onnan a kora délutáni órákban dezorganizálódva Ausztriába menekült. A hallgatóság is szétzilálódott. Egy tekintélyes részük délután és a késő esti órákban egyenként, vagy kisebb-nagyobb csoportokban átment a határon.

55./ A szovjet harckocsik Nagycenkre érkezésekor az a hír terjedt el, hogy a fertődi tüzérezred fel fogja tartóztatni a szovjet harckocsikat, ha azok Sopronba bevonulni szándékoznak.

A részleteiben nem ismert haditerv végrehajtásához, Simon Jánosnak, Katonai Tanszék volt vezetőjének értesülése szerint, a hallgatók 3 századát fegyverezték fel gyalogsági fegyverekkel. "Pista bácsi" a felfegyverzett hallgatók két századát november 4-én Sopron előterébe küldte, egy századot pedig a Muck-kilátónál visszatartott a saját biztosítására. A harckocsik megindulásakor a fertődi tüzérezred lövege "csütörtököt mondott", mert az ütőszeget előzetesen kiszerezték a lövegéből. Így azután a szovjet csapatok előőrse /4 harckocsiból álló különítmény/ a Sopron előterében készültségbe helyezett ellenállást lövés nélkül leszerelte.

Szilágyi István IV.é.emh. leírása szerint a felfegyverzett hallgatókat gépkocsival vitték ki a szovjet harckocsik elé. A IV. évf. erdőmérnökhallgatókat Sopronból kb. 1-1,5 km távolságra, az V. évf. erdőmérnökhallgatókat és bányamérnökhallgatókat pedig Kópháza közelében tették le. Ott magukra hagyták őket. Sem katonatiszt, sem egyetemista, ill. főiskolai oktató nem volt velük. A Sopronhoz közelebb lett hallgatók széteszlottak a terepen, gödrökben húzódtak meg, ki közelebb, ki távolabb az uttól. A szovjet harckocsik odaérkezésekor kiszállt egy magyar és egy szovjet tiszt. A szovjet tiszt a magyar tiszt tolmácsolásában felhívta a hallgatókat, hogy tegyék le a fegyvert. Tiszti becsületszavát adta, nem lesz bántódásuk. Azok a hallgatók, akik közelben voltak, lerakták a fegyvert az utra. A többiek elhúzódtak az erdő felé és hazatértek. A többi harckocsiból is kiszálltak a katonák, elbeszélgettek az odaérkezett hallgatókkal és igyekeztek a félelmüket eloszlatni. Kb. fél órai beszélgetés után a szovjet parancsnok hazaküldte a hallgatókat.

56./ A szovjet harckocsik 1956. november 4-én délután kb. 4 órakor érkeztek meg a városba. Körülmentek a Lővér-köruton, majd a Posta és a Rendőrség épületei előtt helyezkedtek állásba. Ekkor igen mély lett a csend.